

Summary

Archaeological excavations, which were carried out in Bratislavská Street (Zábrdovice cadastral area, Brno-City District) in connection with the construction of residential buildings in 2021–2022, uncovered a part of the Linear Pottery settlement. Based on the ceramic material, it can be mainly associated with the Šárec group. Among the finds were pyro-technological installations (Fig. 4) and remains of three longhouses (Fig. 5). The newly documented features could be part of the settlement, which was excavated in the past on the neighbouring plots (73 Cejl – Zúbek 2007; 79 Cejl – Bučo 2023). The northwest part of the excavation area also yielded a large exploitation pit containing a potsherd of the Moravian Painted Ware culture. The rescue excavation continued in autumn 2022 and further uncovered five sunken features dating to the period of the Late Linear Pottery culture (Šárec group).

Michal Bučo

Čebín (okr. Brno-venkov) „Za Blížkami“

Kultura s lineární keramikou. Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Ústav archeologické památkové péče Brno, v. v. i.

Lokalizace: S-JTSK: -607050, -1146669; -607011, -1146666; -607002, -1146750; -606975, -1146750

V dubnu a květnu 2022 proběhl v trati „Za Blížkami“ (též „Za Bližkami“) záchraný archeologický výzkum vyvolaný stavbou obchvatu Čebína. Lokalita se nachází na mírném severním svahu, který lemují z východu Sentický potok. Ten se následně vlévá do Čebínského potoka, obtékajícího svah ze severu. Pozitivní úsek skrývky o délce cca 100 m a šířce 30 m byl situován přibližně doprostřed svahu (obr. 6). Pod cca 30–40 cm mocnou vrstvou ornice se nacházel půdní typ tvořený světle hnědými až rezavými písčito-jílovitými půdami. Pod touto vrstvou mocnou cca 20 cm se vyskytovaly sprašové hlíny. Celý prostor lokality je značně negativně ovlivněn hlubokou orbou, překrývající část archeologických situací. Po provedení skrývky byly některé objekty nespolehlivě identifikovatelné a bylo nutné přistoupit k sondáži na místech s koncentrací uhlíků a mazanice.

V ploše výzkumu bylo identifikováno (kromě baterie zásobních jam z doby halštatské – viz oddíl Doba železná) několik sídlištních a kulevých jam z období kultury s lineární keramikou. Ze sídlištních jam lze typologicky určit pouze jednu zásobní jámu. Zbylé objekty není možné z hlediska funkce přesněji zařadit. Identifikované kulevé jámy vytvářely náznak dispozice dlouhého domu orientovaného v ose SZ-JV. Nicméně vzhledem k jejich malému počtu nelze z torzovitého půdorysu vyvozovat další závěry. V prozkoumaných objektech se nacházel charakteristický inventář, reprezentovaný keramikou, mazanicí, fragmenty zvířecích kostí a broušenou kamennou industrií.

Během záchraného výzkumu se podařilo odhalit část sídliště kultury s lineární keramikou. Vzhledem k roztroušeným aktivitám a špatnému dochování vlivem post-depozičních procesů jsou další závěry k nové lokalitě problematické.

Literatura

AMČR: Záznam M-202101853 [cit. 2023-03-14]. Archeologická mapa České republiky.

Obr. 6. Čebín. Pohled na zkoumanou lokalitu. Foto R. Bíško.

Fig. 6. Čebín. View of the excavation site. Photo by R. Bíško.

Summary

A part of the Neolithic (Linear Pottery culture) settlement (Fig. 6) was uncovered during a rescue excavation carried out in connection with bypass road construction around Čebín (Brno-Country District) in ‘Za Blížkami’ field.

Richard Bíško

Černá Hora (okr. Blansko)

Selkov; Ul. U Selkova, parc. č. 1292/56.

Kultura s moravskou malovanou keramikou (neolit). Sídliště. Plošný odkryv. Záchraný výzkum. Uložení nálezu: Muzeum Blanenska, p. o.

Lokalizace: WGS-84: 49.4147656N, 16.5641214E

Při novostavbě rodinného domu na známé archeologické lokalitě Selkov, ležící zhruba 1 km západně od centra Černé Hory nad potokem Býkovka, byl po skrývce ornice zjištěn na parcele č. 1292/56 jediný pravěký objekt 501, zahloubený do sprašového podloží, jenž obsahoval typickou keramikou z období mladšího neolitu (obr. 7). Objekt nepravidelného tvaru s podhloubenými stěnami a nerovným dnem o rozměrech cca 2 × 2,2 m se nacházel ve střední části parcely u jejího severního okraje, odkud vybíhal do prostoru. V průběhu exkavace ve dnech 30. 5. – 2. 6. 2022 došlo k jeho narušení bagrováním základové patky, která protínala jeho západní polovinu, a základovým pasem, jenž protínal jeho jižní okraj. Část objektu zabíhající do profilu neskryté plochy nebyla zkoumána. Kromě keramiky byla ve výplni nalezena i mazanice a ojedinělý kamenný ústěp. Objekt představoval běžnou sídlištní jámu kultury s moravskou malovanou keramikou, jejíž sídelní aktivity byly na lokalitě Selkov v minulosti již několikrát doloženy při starších výzkumech či sběrech (Štrof 1985, 93; Lečbych 2010; 2011; Přichystal 2012; Bartík 2020, 83).

Literatura

Bartík, J. 2020: Příchod zemědělců. In: M. Novák (ed.): *Blanensko*

a Moravský kras v pravěku. Blansko: Muzeum Blanenska, p. o., 57–89.

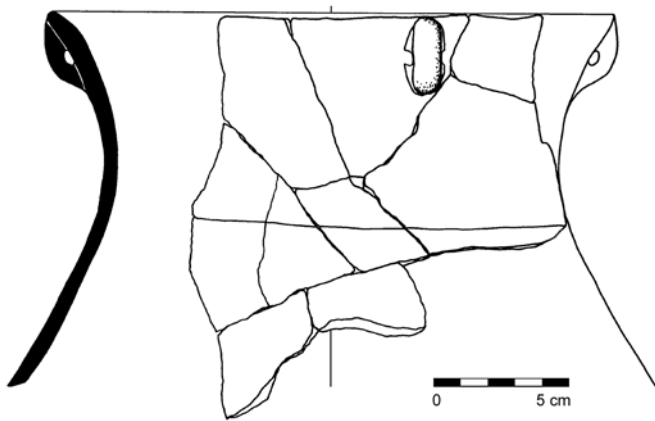
Lečbych, M. 2010: Černá Hora (okr. Blansko). *Přehled výzkumů* 51, 310.

Lečbych, M. 2011: Černá Hora (okr. Blansko). *Přehled výzkumů* 52, 161.

Přichystal, M. 2012: Černá Hora (okr. Blansko). *Přehled výzkumů* 53, 127–128.

Štrof, A. 1985: Übersicht neuer Lokalitäten und Funde in der

Boskovicer Furche (Bez. Blansko). *Přehled výzkumů* 1983, 91–98.

Obr. 7. Černá hora. Fragment keramické nádoby se dvěma horizontálně perforovanými výčnělky při okraji. Kresba M. Novák.

Fig. 7. Černá hora. Fragment of a ceramic vessel with two horizontally perforated lugs by the rim. Drawing by M. Novák.

Summary

A settlement feature was discovered in connection with the family house construction in Černá Hora – Selkov (Blansko District) on plot No. 1292/56. Based on the recovered pottery (Fig. 7), the feature dates to the period of the Moravian Painted Ware culture and relates to the already-known Late Neolithic settlement (Štof 1985, 93; Lečbých 2010; 2011; Přichystal 2012; Bartík 2020, 83).

Marek Novák

Česká (okr. Brno-venkov) „Pod Újezdem“.

Kultura s lineární keramikou. Místo sběru. Povrchový sběr. Průzkum. Uložení nálezu: dočasně u nálezu.

Lokalizace: WGS-84: 49.2759639N, 16.5716556E

V roce 2021 byl objeven jižně od benzínové stanice MOL v katastrálním území obce Česká, v trati „Pod Újezdem“ broušený kamenný artefakt (obr. 8). Místo je vzdáleno 135 m od Drážního potoka, situovaného východním směrem, a zhruba 145 m od drobné vodoteče protékající jižně. Nadmořská výška se zde pohybuje okolo 283 m. V bezprostřední blízkosti nálezu se předpokládá průběh Trstěnické stezky. Místo je bohužel kontaminováno zbytky stavebního materiálu z výstavby blízké čtyřproudové silnice, jednak ze skládky v blízkém úvozu, který byl zavezen již ve 20. století průmyslovým odpadem ze slévárny Kovolit v obci Česká.

Nález učinil M. Culek z Geografického ústavu Přírodovědecké fakulty MU při povrchovém průzkumu místa, které bylo nedávno zoráno. Vzhledem k blízkosti staveniště silnice ovšem nemůžeme vyloučit kontaminaci lokality dovezeným kamenivem. Pouhých 35–65 m severovýchodně od nálezu byl v trase stavby dnešní silniční komunikace I/43 proveden na jaře 1983 záchranný archeologický výzkum, při kterém bylo zdokumentováno 26 sídlištních objektů (Geisler, Rakovský 1985). Nejstarší zjištěné doklady osídlení patřily kultuře s lineární keramikou, výzkum však nezachytil žádný takto datovatelný objekt. Veškerý početný materiál této kultury tvořil intruze v mladších objektech. Převážná část objektů obsahovala materiál zařaditelný

do kultury s moravskou malovanou keramikou (fáze Ib–IIa), vyskytl se však i objekt s nálezy kultury jordanovské a objekty kultury se zvoncovitými poháry, které doplňovala jedna jáma patřící velatické kultuře.

Nalezený předmět lze charakterizovat jako přelomenou část kamenného, protáhle diskovitého mlatu (to je předchodného typu mezi klasickým diskovitým mlatem a mlatem dvojramenným; viz Vencel 1964, tab. 3) o zachované délce 10,5 cm, šířce 5,7 cm a maximální výšce v místě provrtu 2,5 cm. Mírně kónický se zužující provrt měl maximální průměr 2,6 cm a zachoval se zcela hladký. Hmotnost artefaktu byla před odřezáním malé části na petrografický výbrus 155 g, nyní je to 149,85 g. Tento typ mlátů je přiřazován ke kultuře s lineární keramikou a zřejmě měl symbolickou funkci označující držitele moci.

Surovina je reprezentována patinovanou nažloutle šedozeleňou horninou (Munsell: grayish yellow green 5GY 7/2) s tmně zelenými šmouhami, přecházejícími ojediněle do pásků přes celý artefakt. Magnetická susceptibilita dosahuje hodnot až $36,3 \times 10^{-3}$ SI jednotek, hustota horniny je $2,63 \text{ g/cm}^3$. Všemi uvedenými znaky odpovídá surovina serpentinitu nebo serpentinizované ultrabazické hornině. Studium petrografického výbrusu pod polarizačním mikroskopem ukázalo, že se jedná o serpentinizovaný peridotit se zachovanými obrysy původních olivínových zrn, neboť jejich tvary jsou zvýrazněny opakním minerálem (magnetitem). Právě jeho přítomnost způsobuje značně vysokou magnetickou susceptibilitu suroviny, která vylučuje původ ze západomoravského krystalinika (geologicky se jedná o moldanubikum), protože zdejší serpentinity mají magnetickou susceptibilitu výrazně nižší, to je do 13×10^{-3} SI jednotek (Frýbová et al. 2018, Fig. 3). Předpokládáme, že budoucí výzkum chemismu jednotlivých minerálů suroviny pomocí elektronového mikroanalýzátoru CAMECA SX 10 pomůže určit provenienci suroviny.

Literatura

Frýbová, P., Gadas, P., Přichystal, A., Všianský, D., Hadacz, R.,

Hlavsa, P. 2018: The provenance of serpentinite tools in the Corded Ware culture of Moravia (Czech Republic). *Geological Quarterly* 62(3), 563–578.

Geisler, M., Rakovský, I. 1985: Záchranný výzkum na katastru obce Česká (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů* 1983, 110, obr. 41–42.

Vencel, S. 1964: Základní tvarosloví neolitické kamenné industrie I.

Zprávy Československé společnosti archeologické při ČSAV VI(3), 17–18.

Obr. 8. Česká. Protáhle diskovitý mlat. Foto M. Culek.

Fig. 8. Česká. An elongated disc-shaped mace head. Photo by M. Culek.